

**Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych  
z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 167, poz. 1398)**

**tj. z dnia 27 kwietnia 2010 r. (Dz.U. Nr 90, poz. 594)**

(zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 429, Dz.U. z 2012 r. poz. 1101, Dz.U. 2011 Nr 240, poz. 1431, Dz.U. 2011 Nr 163, poz. 981, Dz.U. 2011 Nr 149, poz. 887, Dz.U. 2011 Nr 106, poz. 622, Dz.U. 2011 Nr 92, poz. 531, Dz.U. 2010 Nr 197, poz. 1307, Dz.U. 2010 Nr 152, poz. 1016)

**Tytuł I. Przepisy ogólne.**

**Art. 1 [Zakres przedmiotowy]** Ustawa określa zasady i tryb pobierania kosztów sądowych w sprawach cywilnych, zasady ich zwrotu, wysokość opłat sądowych w sprawach cywilnych, zasady zwalniania od kosztów sądowych oraz umarzania, rozkładania na raty i odraczania terminu zapłaty należności sądowych.

**Art. 2 [Katalog kosztów]**

1. Koszty sądowe obejmują opłaty i wydatki.

2. Do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która wniosła do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki, chyba że ustawa stanowi inaczej.

**Art. 3 [Pisma podlegające opłacie]**

1. Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie.

2. Opłacie podlegają w szczególności następujące pisma:

- 1) pozew i pozew wzajemny;
- 2) apelacja i zażalenie;
- 3) skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia;
- 4) sprzeciw od wyroku zaocznego;
- 5) zarzuty od nakazu zapłaty;
- 6) interwencja główna i uboczna;
- 7) wniosek:
  - a) o wszczęcie postępowania nieprocesowego,
  - b) o ogłoszenie upadłości,
  - c) o wpis i wykreślenie w księdze wieczystej,
  - d) o wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym i w rejestrze zastawów oraz o zmianę i wykreślenie tych wpisów;
- 8) skarga:
  - a) o wznowienie postępowania,
  - b) o uchylenie wyroku sądu polubownego,
  - c) na orzeczenie referendarza sądowego,
  - d) na czynności komornika;

9) odwołanie od decyzji oraz zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty<sup>1)</sup>, Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

3. Opłacie podlega wniosek o wydanie na podstawie aktu: odpisu, wypisu, za wiadczenia, wyciągu, innego dokumentu oraz kopii, a nadto wniosek o wydanie odpisu księgi wieczystej (opłata kancelaryjna).

**Art. 4 [Podmioty obowiązane]**

1. Pismo wnoszone przez kilka osób podlega jednej opłacie. Jeżeli jednak przedmiotem sprawy są roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju i oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo formalne), każdy współuczestnik uiszcza opłat oddzielnie, stosownie do swojego roszczenia lub zobowiązania.

2. Opłata od wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej pobiera się od osoby, która wystąpiła z takim wnioskiem, tak również wówczas, gdy na jego podstawie mająby ujawnione prawa osób, które nie są wnioskodawcami.

3. Nie pobiera się opłaty od wniosku o sporządzenie uzasadnienia oraz doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem, zgłoszonego w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji.

**Art. 5 [Katalog wydatków]**

1. Wydatki obejmują w szczególności:

- 1) koszty podróży strony zwolnionej od kosztów sądowych związane z nakazaniem przez sąd jej osobistym stawianiem;
  - 2) zwrot kosztów podróży i noclegu oraz utraconych zarobków lub dochodów świadków;
  - 3) wynagrodzenie i zwrot kosztów poniesionych przez biegłych, tłumaczy oraz kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie;
  - 4) wynagrodzenie należne innym osobom lub instytucjom oraz zwrot poniesionych przez nie kosztów;
  - 5) koszty przeprowadzenia innych dowodów;
  - 6) koszty przewozu zwierząt i rzeczy, utrzymywania ich lub przechowywania;
  - 7) koszty ogłoszeń;
  - 8) koszty osadzenia i pobytu w areszcie;
  - 9) ryczałty należne kuratorom sądowym za przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w sprawach: o unieważnienie małżeństwa, o rozwód oraz separację, a także za uczestniczenie przy ustalonych przez sąd kontaktach rodziców z dziećmi;
  - 10) koszty wystawienia za wiadczenia przez lekarza sądowego.
2. Wydatki związane z doręczaniem pism sądowych nie obciążają stron.
3. Wydatki związane ze zwrotem opłat nie obciążają stron.

**Art. 6 [Koszty mediacji]** Koszty mediacji nie stanowi wydatków.

**Art. 7 [Pojęcie strony i pisma]**

1. Stroną w rozumieniu ustawy jest każdy uczestnik postępowania sądowego, w tym także świadek, biegły i tłumacz, a kosztami procesu są również koszty innych rodzajów postępowania.

2. Przez pismo wnoszone do sądu rozumie się również składany ustnie do protokołu pozwu, wniosek wszczynający innego rodzaju postępowanie lub inny wniosek, jeżeli podlega opłacie.

**Art. 8 [Odesłanie]**

1. W postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

2. Postanowienie sądu lub referendarza sądowego w przedmiocie kosztów sądowych może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

**Art. 9 [Upoważnienie]** Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych, w tym wnoszonych na rachunek bankowy sądu lub w formie znaków opłaty sądowej według ustalonego wzoru, mając na względzie ułatwienie uiszczania opłat przez strony oraz skutek w postaci zwrotu lub odrzucenia pisma, od którego przy jego wniesieniu nie została uiszczona należna opłata;

2) wzór o wiadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, o którym mowa w art. 102 ust. 2, a także sposób udostępniania osobom fizycznym wzoru druków tych o wiadczenia w siedzibach sądów, mając na względzie komunikatywność niezbędnych pouczeń dla stron co do sposobu wypełnienia, skutków niezłożenia lub złożenia nieprawdziwego o wiadczenia;

3) wysokość wynagrodzenia i zwrot wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie, mając na względzie rodzaj sprawy, stopień jej złożoności i nakład pracy kuratorów.

## Tytuł II. Opłaty.

### Dział 1. Przepisy ogólne.

**Art. 10 [Uiszczanie]** Opłata należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma podlegającego opłacie.

**Art. 11 [Rodzaje opłat]** Opłata jest stała, stosunkowa albo podstawowa.

**Art. 12 [Opłata stała]** Opłata stała pobiera się w sprawach o prawa niemajątkowe oraz we wskazanych w ustawie niektórych sprawach o prawa majątkowe, w wysokości jednakowej, niezależnie od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż 5 000 złotych.

**Art. 13 [Opłata stosunkowa]**<sup>3)</sup>

1. Opłata stosunkowa pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.

2. Opłata stosunkowa w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym wynosi 2% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100 000 złotych.

**Art. 14 [Opłata podstawowa]**

1. Opłata podstawowa pobiera się w sprawach, w których przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub tymczasowej.

2. (uchylony)

3. Opłata podstawowa wynosi 30 złotych i stanowi minimalną opłatą, którą strona jest obowiązana uiścić od pisma podlegającego opłacie, chyba że ustawa stanowi inaczej.

4. Pobranie od pisma opłaty podstawowej wyłącza pobranie innej opłaty.

5. Przepisów o opłacie podstawowej nie stosuje się w postępowaniu wieczystoksięgowym oraz w postępowaniu rejestrowym.

**Art. 15 [Opłata tymczasowa]**

1. Od pisma wniesionego w sprawie o prawa majątkowe, w której wartość przedmiotu sprawy nie da się ustalić w chwili jej wszczęcia, przewodniczący określa opłatą tymczasową.

2.<sup>4)</sup> Opłata tymczasowa określa się w granicach od 30 złotych do 1 000 złotych, a w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym od 100 złotych do 10 000 złotych.

3. W orzeczeniu kończącym postępowanie w pierwszej instancji sąd określa wysokość opłaty ostatecznej, która jest bądź opłatą stosunkową, obliczoną od wartości przedmiotu sporu ustalonej w toku postępowania, bądź opłatą określoną przez sąd, jeżeli wartość tej nie udało się ustalić. W tym wypadku opłata ostateczna sąd określa w kwocie nie wyższej niż 5 000 złotych, mając na względzie społecznie doniosłość rozstrzygnięcia i stopień złożoności sprawy.

**Art. 16 [Dopłata; zwrot różnicy]**

1. Jeżeli opłata ostateczna jest wyższa od opłaty tymczasowej, sąd orzeka o obowiązku uiszczenia różnicy, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu.

2. (uchylony)

**Art. 17 [Wstąpienie osoby do sprawy]** W wypadku wstąpienia do sprawy osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania, pobiera się od tej osoby opłata należna od takiego pozwu lub wniosku.

#### **Art. 18 [Opłata od pozwu lub wniosku wszczynaj cego]**

1. Cał opłat pobiera si od pozwu i pozwu wzajemnego oraz wniosku o wszcz cie post powania nieprocesowego lub samodzielnej jego cz ci, chyba e przepis szczególny stanowi inaczej.
2. <sup>3)</sup>Przepisy ustawy przewiduj ce pobranie opłaty od pozwu lub wniosku wszczynaj cego post powanie w sprawie stosuje si równie do opłaty od apelacji, skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodno ci z prawem prawomocnego orzeczenia, interwencji głównej, skargi o wznowienie post powania, skargi o uchylenie wyroku s du polubownego, chyba e przepis szczególny stanowi inaczej.

#### **Art. 19 [Opłata w cz ciach ułamkowych]**

1. Połow opłaty pobiera si od sprzécu od wyroku zaocznego i od wniosku o uchylenie europejskiego nakazu zapłaty.
2. Czwart cz opłaty pobiera si od:
  - 1) pozwu w post powaniu nakazowym;
  - 2) pozwu w elektronicznym post powaniu upominawczym.
3. Pi t cz opłaty pobiera si od:
  - 1) interwencji ubocznej;
  - 2) za alenia, chyba e przepis szczególny stanowi inaczej.
4. Trzy czwarte cz ci opłaty pobiera si od pozwanego w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w post powaniu nakazowym.

#### **Art. 20 [Opłata minimalna]**

1. Opłata, o której mowa w art. 19, nie mo e wynosi mniej ni 30 złotych.
2. Je eli opłata ta ma by pobrana przed ustaleniem opłaty ostatecznej, pobiera si odpowiedni cz opłaty tymczasowej, nie mniej jednak ni 30 złotych.

**Art. 21 [Zaokr glenie ko cówek]** Ko cówek opłaty zaokr gla si w gór do pełnego złotego.

### **Dział 2. Wysoko opłat we wszystkich rodzajach spraw.**

**Art. 22 [Opłata od za alenia na postanowienie]** Opłat stał w kwocie 40 złotych pobiera si od za alenia na postanowienie w przedmiocie:

- 1) oddalenia wniosku o wył czenie s dziego lub ławnika;
- 2) skazania na grzywn strony, wiadka, biegłego, tłumacza lub innej osoby oraz odmowy zwolnienia od grzywny;
- 3) przymusowego sprowadzenia lub aresztowania wiadka oraz odmowy zwolnienia od przymusowego sprowadzenia;
- 4) wynagrodzenia i zwrotu kosztów poniesionych przez biegłego, tłumacza i kuratora;
- 5) nale no ci wiadka.

**Art. 23 [Wnioski; apelacje; skargi]** Opłat stał w kwocie 40 złotych pobiera si od:

- 1) wniosku o wszcz cie post powania nieprocesowego lub samodzielnej jego cz ci, chyba e przepis szczególny stanowi inaczej;
- 2) apelacji, za alenia, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie post powania i skargi o stwierdzenie niezgodno ci z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w której post powanie nieprocesowe zostało wszcz te z urz du;
- 3) wniosku o przeprowadzenie post powania pojednawczego;
- 4) wniosku o zabezpieczenie dowodu.

#### **Art. 24 [Orzeczenia s dów zagranicznych]**

1. Opłat stał w kwocie 300 zł pobiera si od wniosku o:
  - 1) ustalenie, e orzeczenie s du pa stwa obcego lub rozstrzygni cie innego organu pa stwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu;
  - 2) stwierdzenie wykonalno ci orzeczenia s du pa stwa obcego lub rozstrzygni cia innego organu pa stwa obcego albo ugody zawartej przed tym s dem lub organem lub zatwierdzonej przez ten s d lub organ;
  - 3) uznanie lub stwierdzenie wykonalno ci orzeczenia s du polubownego lub ugody zawartej przed tym s dem.
2. Opłat stał w kwocie 200 zł pobiera si od wniosku o dokonanie przez s d czynno ci w trakcie post powania przed s dem polubownym niewymienionych w ust. 1.

#### **Art. 25 [Opłata stała 100 zł]**

1. Opłat stał w kwocie 100 złotych pobiera si od:
  - 1) skargi na czynno ci komornika;
  - 2) za alenia na odmow dokonania czynno ci notarialnej.
2. Opłat od skargi na orzeczenie referendarza pobiera si w wysoko ci opłaty od wniosku o wydanie tego orzeczenia, nie wi cej jednak ni 100 złotych.

### **Dział 3. Wysoko opłat w procesie.**

## Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego.

### Art. 26 [Opłata stała 600 zł]

1. Opłata stała w kwocie 600 złotych pobiera się od pozwu o:

- 1) rozwód;
- 2) separację;
- 3) ochronę dóbr osobistych;
- 4) ochronę niemających tkowych praw autorskich;
- 5) ochronę niemających tkowych praw wynikających z uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub zdobniczego, prawa ochronnego na znak towarowy, prawa z rejestracji na oznaczenie geograficzne, prawa z rejestracji topografii układów scalonych, prawa z rejestracji wzoru zdobniczego;
- 6) ochronę innych praw niemających tkowych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;
- 7) ochronę niemających tkowych praw dochodzonych w postępowaniu grupowym.

2. W sprawach o rozwód, o separację lub o unieważnienie małżeństwa, w razie zasądzenia alimentów na rzecz małżonka w orzeczeniu koźnym postępowanie w instancji, pobiera się od małżonka zobowiązanego opłat stosunkowo od zasądzzonego roszczenia, a w razie nakazania eksmisji jednego z małżonków albo podziału wspólnego majątku pobiera się także opłata w wysokości przewidzianej od pozwu lub wniosku w takiej sprawie.

**Art. 27 [Opłata stała 200 zł]** Opłata stała w kwocie 200 złotych pobiera się od pozwu w sprawie o:

- 1) ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa;
- 2) unieważnienie małżeństwa;
- 3) rozwinięcie przysposobienia;
- 4) zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa;
- 5) unieważnienie uznania dziecka;
- 6) ustanowienie przez sąd rozdzielności majątkowej;
- 7) naruszenie posiadania;
- 8) uchylene uchwały organu spółdzielni;
- 8a) stwierdzenie nieważności uchwały organu spółdzielni;
- 8b) ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółdzielni;
- 9) uchylene uchwały wspólnoty mieszkaniowej;
- 10) przyjęcie w poczet członków spółdzielni mieszkaniowej;
- 11) oprócznienie lokalu mieszkalnego lub lokalu o innym przeznaczeniu;
- 12) ustalenie wstąpienia w stosunek najmu.

**Art. 27a [Opłata stała 500 zł]** Opłata stała w kwocie 500 zł pobiera się od pozwu w sprawie wydania orzeczenia zastępującego uchwałę walnego zgromadzenia spółdzielni o podziale.

**Art. 27b [Opłata stała 100 zł]** Opłata stała w kwocie 100 zł pobiera się od pozwu w sprawie rozpoznawanej w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń.

**Art. 28 [Opłaty w postępowaniu uproszczonym]** W sprawie podlegającej rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym pobiera się opłata stała od pozwu, przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu umowy, a od apelacji, przy wartości przedmiotu zaskarżenia:

- 1) do 2 000 złotych - 30 złotych;
- 2) ponad 2 000 złotych do 5 000 złotych - 100 złotych;
- 3) ponad 5 000 złotych do 7 500 złotych - 250 złotych;
- 4) ponad 7 500 złotych - 300 złotych.

## Rozdział 2. Sprawy gospodarcze.

**Art. 29 [Opłaty w sprawach spółki]** Opłata stała w kwocie 2 000 złotych pobiera się od pozwu w sprawie o:

- 1) rozwinięcie spółki;
- 2) wyłączenie współnika ze spółki;
- 3) uchylene uchwały współników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki;
- 4) stwierdzenie nieważności uchwały współników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki;
- 5) ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółki.

**Art. 30 [Ochrona rodowiska]** Opłata stała w kwocie 100 złotych pobiera się od pozwu w sprawie z zakresu ochrony rodowiska.

**Art. 31 [Prywatyzacja; przetarg]** Opłata stała w kwocie 1 500 złotych pobiera się od pozwu:

- 1) w sprawie z umowy o przekazanie mienia w ramach prywatyzacji;
- 2) w sprawie o unieważnienie przetargu.

### Art. 32 [Opłata stała 1000 zł]

1. Opłata stała w kwocie 1 000 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.

2. Opłata stała w kwocie 500 złotych pobiera się od zaalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

3. Opłata stała w kwocie 100 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty<sup>1)</sup>, Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej

sprawie.

4. Opłat stał w kwocie 50 złotych pobiera się od zaalenia na postanowienie Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty<sup>1)</sup> oraz Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego.

**Art. 33 [Opłata stała 3000 zł]** Opłat stał w kwocie 3 000 złotych pobiera się od odwołania od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, a także od apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w takiej sprawie.

**Art. 34 [Skarga na orzeczenie w sprawach zamówień publicznych]**

1. Od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej przy Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych pobiera się opłat stał w wysokości pięciokrotnie większej niż wpis wniesiony od odwołania w sprawie, której dotyczy skarga, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Jeżeli skarga, o której mowa w ust. 1, dotyczy czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego podjętych po otwarciu ofert, pobiera się opłat stosunkowo w wysokości 5% wartości przedmiotu zamówienia w postępowaniu, którego skarga dotyczy, jednak nie więcej niż 5 000 000 złotych.

### Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

**Art. 35 [Z zakresu prawa pracy]**

1. W sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłat podstawowy w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zaalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50 000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłat stosunkowo.

2. Pracownik i pracodawca uiszczają opłat podstawowy od pism podlegających opłacie wymienionych w ust. 1, także w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy wytoczonej z powództwa inspektora pracy.

**Art. 36 [Z zakresu ubezpieczeń]** W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych pobiera się opłat podstawowy w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zaalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

### Dział 4. Wysoko opłat w postępowaniu nieprocesowym.

### Rozdział 1. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

**Art. 37 [Małżeństwo; separacja]** Opłat stał w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego;
- 2) zmian wyroku orzekającego rozwód lub separację w części dotyczącej władzy rodzicielskiej;
- 3) separację na zgodne żądanie małżonków;
- 4) zniesienie separacji;
- 5) zezwolenie na udzielenie pełnomocnictwa do oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński;
- 6) zwolnienie od obowiązku złożenia lub przedstawienia kierownikowi urzędu stanu cywilnego dokumentu potrzebnego do zawarcia związku małżeńskiego.

**Art. 38 [Podział majątku wspólnego]**

1. Opłat stał w kwocie 1 000 złotych pobiera się od wniosku o podział majątku wspólnego po ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej.

2. Jeżeli wniosek zawiera zgodny projekt podziału tego majątku, pobiera się opłat stał w kwocie 300 złotych.

### Rozdział 2. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego.

**Art. 39 [Nieruchomości; zarządzenie wspólne]**

1. Opłat stał w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) ustanowienie drogi koniecznej;
- 2) rozgraniczenie nieruchomości;
- 3) stwierdzenie nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie.

2. Opłat w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) ustalenie sposobu korzystania z rzeczy wspólnej;
- 2) ustanowienie zarządzenia rzeczy wspólnej lub przedmiotu użytkowania;
- 3) rozstrzygnięcie co do dokonania czynności dotyczącej rzeczy wspólnej.

**Art. 40 [Zasiedzenie]** Opłat stał w kwocie 2 000 złotych pobiera się od wniosku o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie.

#### **Art. 41 [Zniesienie współwłasności]**

1. Opłata stała w kwocie 1 000 złotych pobiera się od wniosku o zniesienie współwłasności.
2. Jeżeli wniosek zawiera zgodny projekt zniesienia współwłasności, pobiera się opłata stała w kwocie 300 złotych.

### **Rozdział 3. Sprawy z zakresu prawa o księgach wieczystych.**

#### **Art. 42 [Wpis w księgę wieczystą]**

1. Opłata stała w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o wpis w księgę wieczystą własności, użytkownika wieczystego lub ograniczonego prawa rzeczowego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.
2. Jeżeli wniosek dotyczy wpisu udziału w prawie, pobiera się opłata stała proporcjonalnie do wysokości udziału, nie mniej jednak niż 100 złotych.
3. Od wniosku o wpis w księgę wieczystą własności, użytkownika wieczystego lub spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu na podstawie dziedziczenia, zapisu lub działu spadku albo zniesienia współwłasności pobiera się jednolita opłata stała w wysokości 150 złotych niezależnie od liczby udziałów w tych prawach.

#### **Art. 43 [Wpis; rozwińcie] Opłata stała w kwocie 150 złotych pobiera się od wniosku o wpis:**

- 1) własności, użytkownika wieczystego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nabytego w wyniku podziału majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżonkami;
- 2) własności nieruchomości rolnej o powierzchni do 5 ha;
- 3) praw osobistych i roszczeń;
- 4) zmiany treści ograniczonych praw rzeczowych.

#### **Art. 44 [Połczenie; odłączenie nieruchomości]**

1. Opłata stała w kwocie 60 złotych pobiera się od wniosku o:
  - 1) założenie księgi wieczystej;
  - 2) połączenie nieruchomości w jednej księgę wieczystą, która jest już prowadzona, niezależnie od liczby łączonych nieruchomości;
  - 3) odłączenie nieruchomości lub jej części;
  - 4) sprostowanie działu I-O;
  - 5) wpis ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księgę wieczystą z rzeczywistym stanem prawnym;
  - 6) dokonanie innych wpisów, poza określonymi w art. 42 i 43.
2. Jeżeli założenie księgi wieczystej następuje w związku z odłączeniem nieruchomości lub jej części z istniejącej księgi wieczystej, pobiera się tylko jednolita opłata stała określona w ust. 1.

#### **Art. 45 [Opłata stała]**

1. Opłata stała określona w art. 44 ust. 1 pkt 1-3 pobiera się niezależnie od opłaty za dokonanie wpisu własności, użytkownika wieczystego lub spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.
2. Opłata stała określona w art. 42 i 43 pobiera się odrębnie od wniosku o wyłączenie prawa, choćby wpis dwu lub więcej praw miał być dokonany na tej samej podstawie prawnej.
3. Od wniosku o wpis hipoteki łącznej lub służebności pobiera się jednolita opłata stała, choćby wniosek ten obejmował więcej niż jedną księgę wieczystą.

**Art. 46 [Wykreślenie wpisu]** Od wniosku o wykreślenie wpisu pobiera się połowę opłaty należącej od wniosku o wpis.

**Art. 47 [Wydatki nieobciążające stron]** Wydatki związane z drukiem księgi wieczystej i teczeki akt tej księgi nie obciążają stron.

**Art. 48 [Złożenie do zbioru dokumentów]** Od wniosku o złożenie do zbioru dokumentów pobiera się opłata stała, przewidziana dla wniosku o wpis do księgi wieczystej.

### **Rozdział 4. Sprawy z zakresu prawa spadkowego.**

#### **Art. 49 [Spadek]**

1. Opłata stała w kwocie 50 złotych pobiera się od wniosku o:
  - 1) stwierdzenie nabycia spadku;
  - 2) zabezpieczenie spadku;
  - 3) sporządzenie spisu inwentarza;
  - 4) odebranie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.
2. Jeżeli wnioski, o których mowa w ust. 1, są umieszczone w jednym piśmie lub we wniosku o dział spadku, opłata pobiera się od każdego z nich odrębnie.

#### **Art. 50 [Zabezpieczenie spadku po cudzoziemcu]** Opłata stała w kwocie 100 złotych pobiera się od:

- 1) apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku;
- 2) wniosku o zabezpieczenie spadku po cudzoziemcu;
- 3) wniosku o wydanie własnościowemu konsulowi spadku po cudzoziemcu.

#### **Art. 51 [Dział spadku]**

1. Opłata stała w kwocie 500 złotych pobiera się od wniosku o dział spadku, a jeżeli zawiera on zgodny projekt działu spadku, pobiera się opłata stała w kwocie 300 złotych.

2. Opłat stał w kwocie 1 000 złotych pobiera się od wniosku o dział spadku połączony ze zniesieniem współwłasności, a jeżeli zawiera on zgodny projekt działu spadku i zniesienia współwłasności, pobiera się opłat stał w kwocie 600 złotych.

## Rozdział 5. Sprawy z zakresu działania Krajowego Rejestru Sądowego.

**Art. 52 [Rejestr przedsiębiorców]** <sup>7)</sup>Opłat stał w kwocie 500 złotych pobiera się od wniosku o zarejestrowanie podmiotu w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

### **Art. 53 [Rejestr stowarzyszeń]**

1. Opłat stał w kwocie 250 złotych pobiera się od wniosku o zarejestrowanie w Krajowym Rejestrze Sądowym w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

2. <sup>8)</sup>Opłat stał w kwocie 500 złotych pobiera się od wniosku, o którym mowa w ust. 1, jeżeli dotyczy on jednocześnie wpisu do rejestru przedsiębiorców.

**Art. 54 [Rejestr dłużników niewypłacalnych]** Opłat stał w kwocie 300 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) wpisanie dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych w Krajowym Rejestrze Sądowym;
- 2) wykreślenie podmiotu z rejestru przedsiębiorców lub z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej połączony z wykreśleniem z Krajowego Rejestru Sądowego.

**Art. 55 [Zmiana podmiotu w rejestrze przedsiębiorców]** <sup>9)</sup>Opłat stał w kwocie 250 złotych pobiera się od wniosku o dokonanie zmiany wpisu dotyczącego podmiotu wpisanego do rejestru przedsiębiorców.

**Art. 56 [Zmiana w rejestrze stowarzyszeń]** Opłat stał w kwocie 150 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) dokonanie zmiany wpisu dotyczącego podmiotu wpisanego tylko w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, niewpisanego do rejestru przedsiębiorców;
- 2) wykreślenie z rejestru przedsiębiorców - bez wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego;
- 3) wykreślenie z rejestru dłużników niewypłacalnych.

**Art. 57 [Opłata przy zbiegu wniosków]** W wypadku jednoczesnego wniesienia przez tego samego wnioskodawcę, na kilku formularzach, kilku wniosków o wpis lub o dokonanie zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym - pobiera się tylko jedną opłatę, z tym że jeżeli przepis przewiduje dla danego rodzaju spraw opłatę w różnych wysokościach - pobiera się opłatę wyższą.

**Art. 58 [Skarga na orzeczenia referendarza]** Jedną opłatę stał w kwocie 100 złotych pobiera się od skargi na orzeczenie referendarza sądowego, chociażby dotyczyło kilku wpisów w rejestrze przedsiębiorców lub rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

**Art. 59 [Opłata od innych wniosków]** Opłatę stał w kwocie 300 złotych pobiera się od innych wniosków wymienionych w art. 52-58, jeżeli należą do właściwości sądu dokonującego wpisów w Krajowym Rejestrze Sądowym.

**Art. 60 [Wpis zastawu]** Opłatę stał w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o wpis zastawu rejestrowego do rejestru zastawów.

**Art. 61 [Zmiana wpisu w rejestrze zastawów]** Opłatę stał w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o zmianę wpisu w rejestrze zastawów.

**Art. 62 [Wykreślenie zastawu]** Opłatę stał w kwocie 50 złotych pobiera się od wniosku o wykreślenie zastawu rejestrowego z rejestru zastawów.

**Art. 63 [Przyjęcie dokumentów]** Opłatę stał w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o przyjęcie dokumentów, o których mowa w art. 10, oraz dokumentów zawierających dane niepodlegające według przepisów ustawy wpisowi do określonego działu Krajowego Rejestru Sądowego.

**Art. 64 [Uwierzytelnienie odpisu statutu]** Opłatę stał w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o uwierzytelnienie odpisu statutu w postępowaniu rejestrowym.

## Rozdział 6. Inne sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym.

**Art. 65 [Organy przedsiębiorstwa państwowego]** Opłatę stał w kwocie 300 złotych pobiera się od wniosku w sprawie między organami przedsiębiorstwa państwowego i między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim albo organem sprawującym nadzór.

**Art. 66 [Umorzenie utraconego dokumentu]** Opłatę stał w kwocie 200 złotych pobiera się od wniosku o umorzenie utraconego dokumentu.

**Art. 67 [Złożenie do depozytu]** Opłatę stał w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) złożenie przedmiotu wadliwego do depozytu sądowego;

2) wydanie z depozytu przedmiotu wiadczenia.

**Art. 67a [Opłata stała od wniosku]**<sup>10)</sup>

1. Opłata stała w kwocie 1 000 zł pobiera się od wniosku o zatwierdzenie tabeli wynagrodzeń za korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych.
2. Opłata stała w kwocie 100 zł pobiera się od odwołania od orzeczenia zespołu orzekającego Komisji Prawa Autorskiego w sprawie o wskazanie organizacji właściwej w rozumieniu art. 107 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.<sup>11)</sup>).

## Dział 5. Wysokość opłat w postępowaniu zabezpieczającym.

**Art. 68 [Zabezpieczenie roszczenia niemajątkowego]** Opłata stała w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) udzielenie zabezpieczenia roszczenia niemajątkowego, chyba że wniosek został zgłoszony w piśmie rozpoczynającym postępowanie;
- 2) zmian lub uchylenie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia niemajątkowego.

**Art. 69 [Zabezpieczenie roszczenia majątkowego]** Opłata stała w kwocie 100 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) udzielenie zabezpieczenia roszczenia majątkowego, chyba że wniosek został zgłoszony w piśmie rozpoczynającym postępowanie;
- 2) zmian lub uchylenie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia majątkowego.

## Dział 6. Wysokość opłat w postępowaniu egzekucyjnym.

**Art. 70 [Długu]** Opłata stała w kwocie 40 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) wezwanie dłużnika do wykonania egzekwowanej czynności w wyznaczonym terminie oraz umocowanie wierzyciela do wykonania tej czynności na koszt dłużnika, w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu;
- 2) ukaranie grzywną dłużnika niewykonującego obowiązku zaniechania czynności lub nieprzeszkadzania czynnościom wierzyciela;
- 3) przeprowadzenie przez sąd egzekucji czynności o charakterze niemajątkowym, której inna osoba nie może za dłużnika wykonać;
- 4) ponowne wydanie tytułu wykonawczego w zamian utraconego;
- 5) nakazanie dłużnikowi wyjawienia majątku.

**Art. 71 [Klauzula wykonalności]** Opłata stała w kwocie 50 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, innemu niż orzeczenie sądu, ugoda sądowa, nakaz zapłaty albo ugoda zawarta przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie postanowienia sądu kierującego strony do mediacji;
- 2) nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika;
- 3) nadanie klauzuli wykonalności przeciwko lub na rzecz osoby innej niż wskazana w tytule egzekucyjnym, na którą przeszły uprawnienie lub obowiązki po powstaniu tytułu lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu;
- 4) nadanie klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki;
- 5) ustanowienie zarządcy nieruchomości lub innej rzeczy albo prawa, z których prowadzi się egzekucję według przepisów o egzekucji z nieruchomości;
- 6) umorzenie księgi wieczystej w związku z zajęciem wkładu, na który jest wystawiono;
- 7) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem w wyniku prowadzenia mediacji na podstawie umowy o mediacji;
- 8) wydanie za wiadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego;
- 9) uchylenie za wiadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego;
- 10) wydanie za wiadczenia o utracie lub ograniczeniu wykonalności tytułu egzekucyjnego opatrzonego za wiadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego.

**Art. 72 [Zarzuty dotyczące nieruchomości]** Opłata stała w kwocie 100 złotych pobiera się od:

- 1) zarzutów na opis i oszacowanie nieruchomości;
- 2) zarzutów przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz zaalenia na postanowienie wydane w wyniku rozpoznania zarzutów;
- 3) wniosku o podział złozonej od depozytu sądowego sumy odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość i wypłat odszkodowania;
- 4) wniosku o udzielenie przybicia nieruchomości lub innej rzeczy albo prawa, z których egzekucję prowadzi się według przepisów o egzekucji z nieruchomości; opłata uiszcza się przed przysądzeniem własności;
- 5) wniosku o przeprowadzenie przez sąd egzekucji czynności o charakterze majątkowym, której inna osoba nie może wykonać za dłużnika;
- 6) zatwierdzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a także wprowadzenia do planu zmian lub uzupełnień.

**Art. 73 [Zarząd przymusowy; egzekucja]** Opłata stała w kwocie 1 000 złotych pobiera się od wniosku o:

- 1) wszczęcie egzekucji przez zarząd przymusowy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego;
- 2) wszczęcie egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.



## Dział 7. Wysoko opłat w post powaniu upadło ciowym, układowym i naprawczym.

**Art. 74 [Ogłoszenie upadło ci]** Opłat stał w kwocie 1 000 złotych pobiera si od:

- 1) wniosku o ogłoszenie upadło ci;
- 2) wniosku zarz dcy zagranicznego w przedmiocie uznania zagranicznego post powania upadło ciowego.

**Art. 75 [Post powanie upadło ciowe i naprawcze]** Opłat stał w kwocie 200 złotych pobiera si od:

- 1) wniosku o wszcz cie post powania naprawczego;
- 2) wniosku o wszcz cie wtórnego post powania upadło ciowego;
- 3) za alenia na postanowienia wydane w post powaniu upadło ciowym i naprawczym;
- 4) sprzeciwu co do uznania lub odmowy uznania zgłoszonych wierzytelno ci;
- 5) wniosku o ogłoszenie upadło ci osoby fizycznej nieprowadz cej działalno ci gospodarczej.

**Art. 76 [Układ]** Opłat stał w kwocie 100 złotych pobiera si od:

- 1) zarzutów przeciwko układowi i przeciwko planowi podziału;
- 2) wniosku o uchylenie lub zmian układu;
- 3) wniosku o uchylenie lub zmian orzeczenia o uznaniu zagranicznego post powania upadło ciowego;
- 4) wniosku w sprawie zakazu prowadzenia działalno ci gospodarczej.

## Dział 8. Opłaty kancelaryjne.

**Art. 77 [Po wiadzczenie odpisu]**

1. Opłat od wniosku o wydanie na podstawie akt:

- 1) po wiadczonego odpisu, wypisu lub wyci gu,
- 2) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem prawomocno ci,
- 3) odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalno ci,
- 4) za wiadzczenia

- pobiera si w kwocie 6 złotych za ka d rozpocz t stronc wydanego dokumentu.

2. Je eli dokument, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest sporz dzony w j zyku obcym albo zawiera tabele, pobiera si opłat w podwójnej wysoko ci.

3. Opłat , o której mowa w ust. 1, pobiera si od wniosku o odpis ksi gi wieczystej, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

**Art. 78 [Wydanie kopii dokumentu]** Opłat od wniosku o wydanie kopii dokumentu, znajduj cego si w aktach sprawy, pobiera si w kwocie 1 złotego za ka d rozpocz t stronc wydanego dokumentu.

## Dział 9. Zwrot opłaty.

**Art. 79 [Zwrot z urz du]**

1. S d z urz du zwraca stronie:

1) cał uiszczon opłat od:

- a) pisma zwróconego wskutek braków formalnych,
- b) pisma odrzuconego lub cofni tego, je eli odrzucenie lub cofni cie nast piło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron - przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia,
- c) za alenia na postanowienie w przedmiocie ukarania grzywn albo aresztem, zamiany grzywny na areszt albo w przedmiocie przymusowego sprowadzenia, je eli za alenie zostało uwzgl dnione w cało ci,
- d) za alenia na postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia biegłemu lub tłumaczowi, je eli za alenie zostało uwzgl dnione w cało ci,
- e) apelacji, za alenia, skargi kasacyjnej w razie uwzgl dnienia rodka zaskar enia z powodu oczywistego naruszenia prawa i stwierdzenia tego naruszenia przez s d odwoławczy lub S d Najwy szy,
- f) <sup>12)</sup> skargi na orzeczenie referendarza s dowego w razie jej uwzgl dnienia z powodu oczywistego naruszenia prawa i stwierdzenie tego naruszenia przez s d,
- g) skargi o stwierdzenie niezgodno ci z prawem prawomocnego orzeczenia w razie jej uwzgl dnienia;

2) trzy czwarte uiszczonej opłaty od:

- a) pisma wszczynaj cego post powanie w pierwszej instancji, je eli w toku post powania s dowego zawarto ugód przed mediatorem,
- b) skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodno ci z prawem prawomocnego orzeczenia nieprzyj tej do rozpoznania przez S d Najwy szy,
- c) pozwu w post powaniu upominawczym, je eli uprawomocnił si nakaz zapłaty,
- d) pozwu w europejskim post powaniu nakazowym, je eli uprawomocnił si europejski nakaz zapłaty;

3) połow uiszczonej opłaty od:

- a) pisma cofni tego przed rozpocz cciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana,
- b) pozwu o rozwód lub separacj w razie orzeczenia rozwodu lub separacji na zgodny wniosek stron bez orzekania o winie - po uprawomocnieniu si wyroku, z zastrze eniem art. 26 ust. 2,
- c) pisma wszczynaj cego post powanie w instancji, w której sprawa zako czyła si zawarciem ugody s dowej.

2. Poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 s d z urz du zwraca stronie cał uiszczon opłat od pozwu o rozwód lub separacj albo wniosku o separacj w razie cofni cia pozwu lub wniosku na skutek pojednania si stron w pierwszej instancji. W razie pojednania si stron przed zako czeniem post powania apelacyjnego, zwraca

si połow uiszczonej opłaty od apelacji.

#### **Art. 80 [Zwrot ró nicy]**

1. S d z urz du zwraca stronie ró nic mi dzy opłat pobran od strony a opłat nale n .  
2. Opłat zwraca s d, który j pobrał, a w przypadku gdy opłat pobierał notariusz - s d, który rozpoznawał wniosek.

**Art. 81 [Przedawnienie roszczenia]** Roszczenie strony o zwrot opłaty s dowej przedawnia si z upływem trzech lat, licz c od dnia powstania tego roszczenia.

**Art. 82 [Zarz dzenie o zwrocie]** Zwrot opłat, o którym mowa w niniejszym rozdziale, mo e równie zarz dzi przewodnic cy lub referendarz s dowy.

### **Tytuł III. Wydatki.**

#### **Dział 1. Przepisy ogólne.**

##### **Art. 83 [Wydatki z urz du]**

1. Je eli przepisy ustawy przewiduj obowi zek działania i dokonywania czynno ci poł czonej z wydatkami z urz du, s d zarz dzi wykonanie tej czynno ci, a kwot potrzeb n na ich pokrycie wyklada tymczasowo Skarb Pa stwa. Dotyczy to tak e dopuszczenia i przeprowadzenia przez s d z urz du dowodu niewskazanego przez stron .

2. W orzeczeniu ko cz cym post powanie w sprawie s d orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Pa stwa wydatkach, stosuj c odpowiednio przepisy art. 113.

##### **Art. 84 [Zwrot wydatków]**

1. S d z urz du zwraca stronie wszelkie nale no ci z tytułu wydatków, stanowi ce ró nic mi dzy kosztami pobranymi od strony a kosztami nale nymi.

2. Przepisy art. 80-82 stosuje si odpowiednio do zwrotu zaliczki.

3. Przepis art. 5 ust. 3 stosuje si odpowiednio.

#### **Dział 2. Nale no ci wiadków, biegłych, tłumaczy i stron w post powaniu cywilnym.**

##### **Art. 85 [ wiadek, zwrot kosztów podró y]**<sup>13)</sup>

1. wiadkowi przysluguje zwrot kosztów podró y - z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynno ci s dowej na wezwanie s du - w wysoko ci rzeczywi cie poniesionych, racjonalnych i celowych kosztów przejazdu własnym samochodem lub innym odpowiednim rodkiem transportu.

2. Górn granic nale no ci, o których mowa w ust. 1, stanowi wysoko kosztów przysluguj cych pracownikowi zatrudnionemu w pa stwowej lub samorz dowej jednostce sfery bud etowej z tytułu podró y słu bowej na obszarze kraju.

3. Według tych samych zasad wiadkowi przysluguje zwrot kosztów noclegu oraz utrzymania w miejscu wykonywania czynno ci s dowej.

4. Wysoko kosztów, o których mowa w ust. 1 i 3, wiadek powinien nale ycie wykaza .

##### **Art. 86 [ wiadek, zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie s du]**<sup>14)</sup>

1. wiadkowi przysluguje zwrot zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie s du.

2. Wynagrodzenie za utracony zarobek lub dochód za ka dy dzie udziału w czynno ciach s dowych przyznaje si wiadkowi w wysoko ci jego przeci tnego dziennego zarobku lub dochodu. W przypadku wiadka pozostaj cego w stosunku pracy przeci tny dzienny utracony zarobek oblicza si według zasad obowi zuj cych przy ustalaniu nale nego pracownikowi ekwiwalentu pieni nego za urlop.

3. Górn granic nale no ci, o których mowa w ust. 2, stanowi równowarto 4,6% kwoty bazowej dla osób zajmuj cych kierownicze stanowiska pa stwowe, której wysoko , ustalón według odr bnych zasad, okre la ustawa bud etowa. W przypadku gdy ogłoszenie ustawy bud etowej nast pi po dniu 1 stycznia roku, którego dotyczy ustawa bud etowa, podstaw obliczenia nale no ci za okres od 1 stycznia do dnia ogłoszenia ustawy bud etowej stanowi kwota bazowa w wysoko ci obowi zuj cej w grudniu roku poprzedniego.

4. Utrat zarobku lub dochodu, o których mowa w ust. 1, oraz ich wysoko wiadek powinien nale ycie wykaza .

##### **Art. 87 [Prawo do dania zwrotu]**

1. Prawo do dania nale no ci przewidzianych w art. 85 i 86 słu y osobie wezwanej w charakterze wiadka, je eli si stawiła, cho by nie została przesłuchana.

2. W wypadku gdy osoba uprawniona do otrzymania nale no ci przewidzianych w art. 85 i 86 zostanie wezwana w charakterze wiadka w kilku sprawach na ten sam dzie , przyznaje si jej te nale no ci tylko raz.

3. wiadkowi, który zgłosił si bez wezwania s du, nale no ci przewidziane w art. 85 i 86 mog by przyznane tylko w wypadku, je eli został przesłuchany przez s d.

**Art. 88 [Osoba towarzysz ca, zwrot kosztów podró y, utraconego zarobku]**<sup>15)</sup> Przepisy art. 85-87 stosuje si odpowiednio do osoby towarzysz cej wiadkowi, je eli wiadek nie mógł stawi si na wezwanie s du bez opieki tej osoby.

**Art. 88a [wiadek zatrudniony w organie władzy publicznej, prawo do zwrotu nale no ci]** <sup>16)</sup>Przepisów art. 85-87 nie stosuje si do wiadka zatrudnionego w organie władzy publicznej, je eli powołany został do zeznawania w zwi zku z tym zatrudnieniem. W tym przypadku wiadkowi słu y prawo do nale no ci na zasadach okre lonych w przepisach reguluj cych wysoko i warunki ustalania nale no ci przysługuj cych pracownikowi zatrudnionemu w pa stwowej lub samorz dowej jednostce sfery bud etowej z tytułu podró y słu bowej na obszarze kraju.

**Art. 89 [Biegły, wynagrodzenie za wykonan prac , zwrot kosztów]** <sup>17)</sup>

1. Biegłemu powołanemu przez s d przysługuje wynagrodzenie za wykonan prac oraz zwrot poniesionych przez niego wydatków niezbd nych dla wydania opinii.

2. Wysoko wynagrodzenia biegłego za wykonan prac ustala si , uwzgl dniaj c wymagane kwalifikacje, potrzebny do wydania opinii czas i nakład pracy, a wysoko wydatków, o których mowa w ust. 1 - na podstawie zło onego rachunku.

3. Wynagrodzenie biegłych oblicza si według stawki wynagrodzenia za godzin pracy albo według taryfy zryczałtowanej okre lonej dla poszczególnych kategorii biegłych ze wzgl du na dziedzin , w której s oni specjalistami. Podstaw obliczenia stawki wynagrodzenia za godzin pracy i taryfy zryczałtowanej stanowi ułamek kwoty bazowej dla osób zajmuj cych kierownicze stanowiska pa stwowe, której wysoko okre la ustawa bud etowa.

4. Wynagrodzenie biegłego b d cego podatnikiem obowi zany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwy sza si o kwot podatku od towarów i usług, okre lon zgodnie ze stawk tego podatku obwi zuj c w dniu orzekania o tym wynagrodzeniu.

5. Minister Sprawiedliwo ci okre li, w drodze rozporz dzenia, stawki wynagrodzenia biegłych za wykonan prac oraz taryfy zryczałtowane, o których mowa w ust. 3, maj c na uwadze nakład pracy i kwalifikacje biegłego oraz poziom wynagrodze uzyskiwanych przez pracowników wykonuj cych podobne zawody, stopie zło ono ci problemu b d cego przedmiotem opinii oraz warunki, w jakich opracowano opini , a tak e sposób dokumentowania wydatków niezbd nych dla wydania opinii.

**Art. 90 [Biegły, tłumacz, zwrot kosztów podró y]** <sup>18)</sup>Do biegłego i tłumacza powołanych przez s d stosuje si odpowiednio art. 85. Dotyczy to równie sytuacji, gdy s d nie skorzystał z usług takiego biegłego lub tłumacza.

**Art. 90a [Biegły, tłumacz, zwrot utraconego zarobku lub dochodu]** <sup>19)</sup>

1. Biegłemu lub tłumaczowi wezwanemu przez s d, w razie nieskorzystania z jego usług, przysługuje zwrot utraconego zarobku lub dochodu.

2. Wynagrodzenie za utracony zarobek lub dochód przyznaje si biegłemu lub tłumaczowi, uwzgl dniaj c ich kwalifikacje i czas zu tyty w zwi zku z wezwaniem. Przepisy art. 86 ust. 3 i 4 stosuje si odpowiednio.

**Art. 90b [Biegły, tłumacz, zwrot kosztów podró y, noclegu, utrzymania w razie wezwania w kilku sprawach]** <sup>20)</sup>W razie wezwania biegłego lub tłumacza do s du w kilku sprawach na ten sam dzie , zwrot kosztów podró y, noclegu, utrzymania w miejscu wykonywania czynno ci s dowej, utraconego zarobku lub dochodu z powodu stawiennictwa na wezwanie s du, przysługuje im tylko raz.

**Art. 91 [Nale no ci dla strony]** W wypadku gdy obwi zuj ce przepisy przewiduj przyznanie stronie nale no ci w zwi zku z jej udziałem w post powaniu s dowym, nale no ci te przyznaje si stronie w wysoko ci przewidzianej dla wiadków.

**Art. 92 [Wniosek o zwrot]**

1. Zwrot wydatków, utraconego zarobku lub dochodu, wynagrodzenia i kosztów podró y przyznaje si na wniosek wiadka, biegłego lub tłumacza zło ony na pi mie lub ustnie do protokołu rozprawy.

2. <sup>21)</sup>Wniosek o przyznanie nale no ci, o których mowa w ust. 1, składa si ustnie do protokołu lub na pi mie, w terminie 3 dni od dnia zako czenia czynno ci z udziałem osoby uprawnionej do tych nale no ci, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 88 - z udziałem wiadka, któremu ona towarzyszyła.

3. Roszczenie o zwrot nale no ci, o których mowa w ust. 1, przedawnia si z upływem lat trzech, licz c od dnia powstania tego roszczenia.

4. wiadek, biegły lub tłumacz powinni by pouczeni o prawie i sposobie zgłoszenia wniosku o zwrot nale no ci oraz o skutkach niezachowania terminu wskazanego w ust. 2.

**Art. 93 [Organ przyznaj cy nale no ]**

1. Nale no ci wiadków, biegłych, tłumaczy i stron przyznaje i ustala s d lub referendarz s dowy.

2. Przyznan nale no nale y wypłaci niezwłocznie. W wypadku niemo no ci niezwłocznej wypłaty nale no przekazuje si przekazem pocztowym lub przelewem bankowym bez obci ania wiadka, biegłego lub tłumacza opłat pocztow lub kosztami przelewu.

#### Tytuł IV. Zwolnienie od kosztów s dowych.

**Art. 94 [Skarb Pa stwa]** Skarb Pa stwa nie ma obwi zku uiszczania opłat.

**Art. 95 [Zwolnienia przedmiotowe od opłat]**

1. Nie pobiera si opłat od wniosku:

- 1) o udzielenie zabezpieczenia, zgłoszonego w pi mie rozpoczynaj cym post powanie;
- 2) <sup>22)</sup>o przyj cie o wiadczenia o uznaniu dziecka, o nadanie dziecku nazwiska, o przysposobienie dziecka, o odebranie osoby podlegaj cej władzy rodzicielskiej lub pozostaj cej pod opiek oraz o umieszczenie dziecka w rodzinie zast pczej lub rodzinnym domu dziecka;
- 3) o przesłuchanie wiadka testamentu ustnego, o otwarcie i ogłoszenie testamentu oraz o zwolnienie z obwi zków wykonawcy testamentu;
- 4) b d cego podstaw wszcz cia przez s d post powania z urz du, a tak e od pism składanych s dowi opieku czemu w wykonaniu obwi zku wynikaj cego z ustawy albo nało onego przez ten s d;

5) o odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt;

6) o wpis w księdz wieczystej prawa własności uzyskanego na podstawie przekształcenia, o którym mowa w art. 1 ust. 1a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkownika wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz.U. Nr 175, poz. 1459, z 2007 r. Nr 191, poz. 1371, z 2009 r. Nr 206, poz. 1590 oraz z 2010 r. Nr 21, poz. 109);

7) o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz komitetów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego.

1a. Nie pobiera się opłat od pozwu o odszkodowanie, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela (Dz.U. Nr 233, poz. 1955).

2. Nie pobiera się opłat od:

1) za alenia na postanowienie sądu, którego przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;

2) za alenia na postanowienie sądu dotyczącej wysokością opłaty albo wysokością wydatków;

3) skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych;

4) skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.

3. Nie pobiera się opłat od wniosku, za alenia i apelacji nieletniego w postępowaniu w sprawach nieletnich.

4. Nie pobiera się opłat od skargi na orzeczenie referendarza sądowego i za alenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

#### **Art. 96 [Zwolnienia podmiotowe od kosztów]**

1. Nie mają obowiązku uiszczenia kosztów sądowych:

1) strona dochodząca ustalenia ojcostwa lub macierzyństwa oraz roszczeń z tym związanych;

2) strona dochodząca roszczeń alimentacyjnych oraz strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów;

3) strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone;

4) pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem art. 35 i 36;

5) kurator wyznaczony przez sąd orzekający lub sąd opiekuńczy dla danej sprawy;

6) <sup>23)</sup> prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka i Rzecznik Praw Pacjenta;

7) powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;

8) inspektor pracy oraz związek zawodowy w sprawach z zakresu prawa pracy;

9) strona w sprawach związanych z ochroną zdrowia psychicznego;

9a) osoba ubezwłasnowolniona w sprawach o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia;

10) strona, która została zwolniona od kosztów sądowych przez sąd - w zakresie przyznanego jej zwolnienia;

11) powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących ochrony indywidualnych interesów konsumenta;

12) <sup>24)</sup> strona dochodząca naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, o których mowa w dziale VIII ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 163, poz. 981).

2. Za kuratora wydatki ponosi tymczasowo strona, dla której kurator został ustanowiony, a gdyby to nie było możliwe - strona, która swym wnioskiem lub swą czynnością spowodowała ustanowienie kuratora, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

3. W pozostałych wypadkach, o których mowa w ust. 1, za stronę zwolnioną od kosztów sądowych wydatki ponosi tymczasowo Skarb Państwa.

4. W wypadku gdy powództwo o ustalenie ojcostwa okaże się oczywiście bezzasadne, sąd w orzeczeniu może z tym postępowaniem w sprawie może obciążać powodą nieuiszczonymi kosztami sądowymi, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy.

**Art. 97 [Roszczenia pracownicze]** W toku postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy o roszczenia pracownika wydatki obciążające pracownika ponosi tymczasowo Skarb Państwa. Sąd pracy w orzeczeniu może z tym postępowaniem w instancji rozstrzygać o tych wydatkach, stosując odpowiednio przepisy art. 113, z tym że obciążenie pracownika tymi wydatkami może nastąpić w wypadkach szczególnie uzasadnionych.

**Art. 98 [Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych]** W toku postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wydatki ponosi Skarb Państwa.

**Art. 99 [Za alenia na zarządzenie]** Nie pobiera się opłaty sądowej, a uiszczoną opłatą zwraca się, jeżeli za alenia, wniesione na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma albo na postanowienie sądu o odrzuceniu roszczenia, sąd uzna za oczywiście uzasadnione.

#### **Art. 100 [Strona w całości zwolniona od kosztów]**

1. Strona w całości zwolniona od kosztów sądowych z mocy ustawy nie uiszcza opłat sądowych i nie ponosi wydatków, które obciążają tymczasowo Skarb Państwa.

2. Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

#### **Art. 101 [Zwolnienie częściowe]**

1. Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów.

2. Częściowe zwolnienie od tych kosztów może polegać na zwolnieniu od poniesienia albo ułamkowej lub procentowej ich części, albo określonej ich kwoty, albo niektórych opłat lub wydatków. Może też polegać na przyznaniu zwolnienia co do pewnej części roszczenia lub co do niektórych roszczeń dochodzonych łącznie; roszczenia te lub ich części sąd oznacza w postanowieniu o przyznaniu częściowego zwolnienia od kosztów sądowych.

3. Strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych obowiązana jest uiścić opłaty oraz ponieść wydatki w takiej wysokości, jaka nie jest objęta zwolnieniem przyznanym przez sąd. Przepis art. 100 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

#### **Art. 102 [Wniosek o zwolnienie]**

1. Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złożył o wiadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

2. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. O oświadczenie sporządza się według ustalonego wzoru. Jeżeli oświadczenie nie zostało złożone albo nie zawiera wszystkich wymaganych danych, stosuje się art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.<sup>25)</sup>).

3. Sąd może odebrać od osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych przyrzeczenie o treści: "wiadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialnie ci przed prawem zapewniam, że złożone przeze mnie oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania jest prawdziwe i rzetelne". Przed odebraniem przyrzeczenia należy pouczyć osobę ubiegającą się o zwolnienie od kosztów sądowych o treści art. 111.

4. Wniosek o zwolnienie od kosztów strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego złożony bez dołączenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2, przewodniczący zwraca bez wzywania o uzupełnienie braków formalnych wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

**Art. 103 [Zwolnienie osoby prawnej]** Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

#### **Art. 104 [Zwolnienie organizacji społecznych]**

1. Nie mając obowiązku uiszczania opłat organizacje pożytku publicznego działające na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem spraw dotyczących prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej, a także organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.<sup>26)</sup>) w sprawach dotyczących realizacji zleconego zadania publicznego na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

2. Innym organizacjom społecznym, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych w ich własnych sprawach prowadzonych w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową, w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej. Przyznając zwolnienie od kosztów sądowych, sąd uwzględni przede wszystkim statutowe cele działalności danej organizacji i możliwości oraz potrzeby realizacji tych celów na drodze postępowania cywilnego.

**Art. 104a [Wyłączenie stosowania]**<sup>27)</sup> W elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz do złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której umowę zawarto przy wykorzystaniu wzorca umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udostępnianego w systemie teleinformatycznym przepisów art. 96 ust. 1 pkt 10, art. 100-103, art. 104 ust. 2 i art. 105 nie stosuje się.

#### **Art. 105 [Forma wniosku]**

1. Wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sprawie, w której sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. W razie złożenia wniosku ustnie do protokołu, o oświadczenie, o którym mowa w art. 102 ust. 2, może być złożone także do protokołu.

2. Osoba fizyczna, która nie ma miejsca zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych w sprawie rejonowym właściwym ze względu na miejsce swego zamieszkania. Sąd przesyła niezwłocznie ten wniosek właściwemu sądowi.

#### **Art. 106 [Zwolnienie w postępowaniu wieczystoksięgowym]**

1. Zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu wieczystoksięgowym może nastąpić wyłącznie przed złożeniem wniosku o wpis do księgi wieczystej.

2. Jeżeli wniosek o dokonanie wpisu do księgi wieczystej ma być zamieszczony w akcie notarialnym, zwolnienie od kosztów sądowych może nastąpić wyłącznie przed zawarciem tego aktu notarialnego.

3. Wniosek o dokonanie wpisu do księgi wieczystej powinien być złożony w terminie 3 miesięcy od doręczenia postanowienia o zwolnieniu od kosztów sądowych, pod rygorem upadku zwolnienia.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli obowiązek poniesienia kosztów sądowych powstał po wydaniu orzeczenia, w postępowaniu wieczystoksięgowym.

#### **Art. 107 [Oddalenie wniosku]**

1. W razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strona nie może ponownie domagać się zwolnienia powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku.

2. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na odrzucenie wniosku nie przysługują zażalenia.

**Art. 108 [Obowiązek zwrotu kosztów procesu]** Zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi.

#### **Art. 109 [Wzrostliwi ci sądu co do stanu majątkowego]**

1. Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powątpiewa w wzrostliwi ci co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej.

2. Sąd odmawia zwolnienia od kosztów sądowych stronie w razie oczywistej bezzasadności dochodzonego roszczenia lub obrony praw.

**Art. 110 [Cofnięcie zwolnienia przez sąd]** Sąd cofa zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli okazało się, że okoliczności, na podstawie których je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć. W obu wypadkach strona obowiązana jest uiścić wszystkie przepisane opłaty oraz zwrócić wydatki, jednakże w drugim wypadku sąd może obciążyć stroną tym obowiązkiem także częściowo, stosownie do zmiany, jaka nastąpiła w jej stosunkach. W takim wypadku stosuje się przepis art. 111.

#### **Art. 111 [Grzywna]**

1. Strona, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie wiadomego podania nieprawdziwych okoliczności, sąd cofając zwolnienie, skazuje na grzywnę w wysokości do 1 000 złotych. Niezależnie od obowiązku uiszczenia grzywny strona powinna uiścić wszystkie przepisane opłaty i pokryć obciążone wydatki.

2. Osoba, która ponownie zgłosiła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, wiadomo podając nieprawdziwe okoliczności o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, sąd odrzucając wniosek, skazuje na grzywnę w wysokości do 2 000 złotych.

**Art. 111a [Doręczenie postanowienia]** Postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych lub o cofnięciu takiego zwolnienia doręcza się tylko stronie, która złożyła wniosek o zwolnienie od kosztów.

**Art. 112 [Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych]**

1. Zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie wniosku odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa.

2. Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący zwoła stronę do opłacenia pisma, na podstawie art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekał sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany termin, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia.

4. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, nie ma wpływu na bieg terminu do opłacenia pisma.

**Art. 113 [Obciążenie przeciwnika kosztami]**

1. Kosztami sądowymi, których stroną nie miała obowiązków uczestniczący lub których nie miał obowiązków uczestniczący kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

2. Koszty nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje uczestniczącemu z rozstrzygnięcia zasądzonego na rzecz:

- 1) strony, której czynnościami spowodowała ich powstanie;
  - 2) strony zastępczej przez kuratora lub
  - 3) osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania.
3. Koszty sądowe, których nie miał obowiązków uczestniczący kurator, sąd może nakazać uczestniczącemu z innego majątku strony zastępczej przez kuratora.

4. W wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może odstąpić od przewidzianego w ust. 2 i 3 obciążenia kosztami.

5. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do opłat, których nie miał obowiązków uczestniczący Skarbu Państwa.

**Art. 114 [Ustawowe prawo zastawu]** W wypadkach uregulowanych w art. 113 ust. 2 i 3 Skarbu Państwa przysługuje na zasądzonego roszczeniu ustawowe prawo zastawu.

**Art. 115 [Postępowanie egzekucyjne]** Należność Skarbu Państwa z tytułu kosztów sądowych obciążających przeciwnika strony podlega zaspokojeniu w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym w tej samej kolejności i w tych samych granicach, co należność tej strony z tytułu zasądzonego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

**Art. 116 [Przedawnienie roszczenia Skarbu Państwa]** Roszczenie Skarbu Państwa o uiszczenie kosztów sądowych przedawnia się z upływem trzech lat, licząc od dnia, w którym nastąpiło prawomocne zakończenie sprawy.

**Art. 117 [Uгода między stronami]** Strony mogą w ugodzie dowej ustalić, którą z nich i w jakiej części mają obciążać nieuiszczone koszty sądowe. Jeżeli ugoda nie stanowi inaczej, w sprawie zakończonej ugodą koszty, o których mowa w art. 113 ust. 1, ponoszą obie strony w równych częściach. Przepisy art. 113 ust. 2-5 stosuje się odpowiednio.

**Art. 118 [Uprawnienie referendarza sądowego]** Czynnosciami w zakresie zwalniania od kosztów sądowych, przewidziane w ustawie, może wykonywać referendarz sądowy.

## Tytuł V. Wykonanie orzeczeń w zakresie należności sądowych.

28)

**Art. 119 [Przyczyny umorzenia; odroczenie należności]**<sup>29)</sup> Zapłata należności Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonych kosztów sądowych oraz grzywien orzeczonych w postępowaniu cywilnym, zwanych dalej "należnościami sądowymi", może być rozłożona na raty albo umorzona, jeżeli natychmiastowe ich uczestniczącemu byłyby połączony z niewspółmiernymi trudnościami lub groziłoby dłużnikowi zbyt ciężkimi skutkami.

**Art. 120 [Rozłożenie na raty]**

1. Zapłata należności sądowych może być na wniosek dłużnika rozłożona na raty lub odroczone na okres do dwóch lat, a w wyjątkowych wypadkach na okres do trzech lat. Niezapłacenie którejkolwiek raty w terminie powoduje natychmiastową wymagalność pozostałej części należności.

2. Rozłożenie na raty lub odroczenie terminu zapłaty może być cofnięte w razie stwierdzenia, że nie istnieją już okoliczności, które je uzasadniały.

3. Zapłata sumy niższej niż trzykrotna wysokość opłaty podstawowej nie może być rozłożona na raty.

**Art. 121 [Umorzenie na wniosek]**<sup>30)</sup> Należności sądowe mogą być umorzone na wniosek dłużnika w całości albo w części, jeżeli wykazał on, że ze względu na swoją sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów nie jest

w stanie ich uciążliwych, a ciążliwość nie powinna być wyjątkowo ciężka skutki dla niego lub jego rodziny. Do wniosku dłużnik powinien dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 102 ust. 2.

**Art. 122 [Umorzenie z urzędu]**<sup>31)</sup> Należność może być umorzona w całości albo w części z urzędu, jeżeli ich egzekucja okazała się bezskuteczna, a ponowne jej wszczęcie w późniejszym czasie byłoby bezcelowe.

**Art. 123 [Uprawnienia prezesa sądu]**<sup>32)</sup> O rozłożeniu na raty lub umorzeniu należności sądowych orzeczonych w postępowaniu przed sądami powszechnymi oraz przed Sędzią Najwyższym rozstrzyga ostatecznie prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Uprawnienia te przysługują również kierownikowi ośrodka zamiejscowego sądu lub przewodniczącemu wydziału zamiejscowego sądu.

**Art. 124 [Rozpoznanie wniosku]**<sup>33)</sup>

1. Wnioski o rozłożenie na raty lub umorzenie należności sądowych wnoszą się do prezesa sądu właściwego do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.

2. Po rozpoznaniu wniosku o rozłożenie na raty lub umorzenie należności sądowych, albo w razie wystąpienia okoliczności dających podstawę do wszczęcia postępowania o umorzenie należności sądowych z urzędu, prezes sądu wydaje stosowne zarządzenie.

**Art. 125 [Zastępstwo]** Czynności w sprawach odroczenia lub rozłożenia na raty należności sądowych może na zarządzenie prezesa sądu rejonowego lub okręgowego - wykonywać referendarz sądowy. Na zarządzenie referendarza przysługuje skarga do sądu.

## Tytuł VI. Zmiany w przepisach obowiazujacych.

Art. 126 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 127 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 128 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 129 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 130 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 131 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 132 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 133 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 134 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 135 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 136 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 137 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 138 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 139 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 140 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 141 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 142 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 143 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 144 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 145 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 146 (pominięty)<sup>34)</sup>

Art. 147 (pominięty)<sup>34)</sup>

## Tytuł VII. Przepisy przejściowe i końcowe.

**Art. 148 [Obowiązywanie przepisów wykonawczych]**

1. Jeżeli obowiązujące przepisy powołują się na przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych albo odsyłają ogólnie do tych przepisów, stosuje się odpowiednie przepisy niniejszej ustawy.

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie ustawy zachowują moc przepisy wydane przed wejściem w życie ustawy.

**Art. 149 [Sprawy w toku]**

1. W sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych.

2. W sprawach egzekucyjnych wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych stosuje się a do zakończenia postępowania.

**Art. 150 [Derogacja]** Traci moc ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 i Nr 233, poz. 1955, z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 96, poz. 874 i Nr 139, poz. 1323, z 2004 r. Nr 210, poz. 2135 oraz z 2005 r. Nr 68, poz. 609).

**Art. 151 [Wejście w życie]** Ustawa wchodzi w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia<sup>35)</sup>.

- 1) Obecnie: Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, stosownie do art. 2-4 ustawy z dnia 29.12.2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji (Dz.U. Nr 267, poz. 2258), która weszła w życie z dniem 14.01.2006 r.
- 2) Art. 9 pkt 3 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 3) Art. 13 oznaczenie ust. 1 i ust. 2 dodane ustawą z dnia 17.12.2009 r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), która wchodzi w życie 19.07.2010 r.
- 4) Art. 15 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 17.12.2009 r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), która wchodzi w życie 19.07.2010 r.
- 5) Utracił moc z dniem 24.12.2008 r. w zakresie, w jakim stanowi, że w postępowaniu uproszczonym pobiera się od apelacji opłat stałą, liczoną jak od pozwu od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu umowy, niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji, zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 16.12.2008 r. sygn. akt P 17/07 (Dz.U. Nr 228, poz. 1524).
- 6) Art. 26 ust. 1 pkt 7 dodany ustawą z dnia 17.12.2009 r. (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), która wchodzi w życie 19.07.2010 r.
- 1) Obecnie: Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, stosownie do art. 2-4 ustawy z dnia 29.12.2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji (Dz.U. Nr 267, poz. 2258), która weszła w życie z dniem 14.01.2006 r.
- 1) Obecnie: Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, stosownie do art. 2-4 ustawy z dnia 29.12.2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji (Dz.U. Nr 267, poz. 2258), która weszła w życie z dniem 14.01.2006 r.
- 7) Art. 52 w brzmieniu ustawy z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w życie 1.07.2011 r.
- 8) Art. 53 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w życie 1.07.2011 r.
- 9) Art. 55 w brzmieniu ustawy z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w życie 1.07.2011 r.
- 10) Art. 67a dodany ustawą z dnia 8.07.2010 r. (Dz.U. Nr 152, poz. 1016), która wchodzi w życie 21.10.2010 r.
- 11) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2006 r. Nr 94, poz. 658 i Nr 121, poz. 843, z 2007 r. Nr 99, poz. 662 i Nr 181, poz. 1293, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 152, poz. 1016
- 12) Zgodnie z wyrokiem Tryb. Konst. z dnia 7.03.2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 429) art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. f jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w zakresie, w jakim w postępowaniu nieprocesowym wszczętym z urzędu nie przewiduje zwrotu opłaty od skargi na postanowienie referendarza sądowego uwzględnionej z innego powodu niż oczywiste naruszenie prawa. Utrata mocy, w tym zakresie, nastąpi 5.04.2013 r.
- 13) Art. 85 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 14) Art. 86 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 15) Art. 88 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 16) Art. 88a dodany ustawą z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 17) Art. 89 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 18) Art. 90 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 19) Art. 90a dodany ustawą z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 20) Art. 90b dodany ustawą z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 21) Art. 92 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 31.08.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1101), która wchodzi w życie 5.11.2012 r.
- 22) Art. 95 ust. 1 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 9.06.2011 r. (Dz.U. Nr 149, poz. 887), która wchodzi w życie 1.01.2012 r.
- 23) Art. 96 ust. 1 pkt 6 w brzmieniu ustawy z dnia 24.09.2010 r. (Dz.U. Nr 197, poz. 1307), która wchodzi w życie 9.11.2010 r.
- 24) Art. 96 ust. 1 pkt 12 w brzmieniu ustawy z dnia 9.06.2011 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 981), która wchodzi w życie 1.01.2012 r.
- 25) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr



